RAHMONOV
KAMOL JAMOLOVICH

TURKISTONDA MATBUOT TARIXINING DOLZARB MUAMMOLARI

Сканировано с CamScanner

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

RAHMONOV KAMOL JAMOLOVICH

TURKISTONDA MATBUOT TARIXINING DOLZARB MUAMMOLARI

O‘QUV QO‘LLANMA

O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta ta’lim vazirligining 2022-yil, 5-dekabrdagi 544-soni buyrug‘iga asosan universitetning 60220300-Tarix (mamlakatlar va mintaqalar bo`yicha) bakalavriat ta`lim yo`nalishi talabalariga mo`ljallangan

Сканировано с CamScanner

KBK 76.02 (5O‘)ya73

UO‘K 070.18 (575.1)(093)

O‘quv qo‘llanma 60220300-Tarix (mamlakatlar va yo`nalishlar bo`yicha) bakalavriat talabalari uchun "Turkistonda matbuot tarixining dolzarb muammolari (1870-1924 yy)" tanlov fanini mavzularini o‘rganishga amaliy yordam beradi. Mazkur o‘quv qo‘llanmada Turkiston matbuoti tarixini o‘rganishning ahamiyati, shuningdek, "Buxoro axbori" va "Ozod Buxoro" gazetalari – BXSR tarixini o‘rganish manbasi ekanligi tahlil etiladi. Mavzularni yanada samarali o‘zlashtirilishi uchun ushbu o‘quv qo‘llanmada interfaol usullar - chizmali organayzerlardan foydalaniladi.

This textbook provides convenience and opportunity in the study of the optional subject "History of Actual Problems of Printing in Turkestan (1870-1924)" for undergraduate students of the historical direction. This manual analyzes the importance of studying the history of the Turkestan press, as well as the fact that the newspapers "Bukhara Akhbori" and "Ozod Bukhara" are a source of study of the history of the BNSR. This tutorial uses interactive methods-graphic organizers for more effective mastering of topics.

Данное учебное пособие предоставляет удобства и возможность в изучении факультативного предмета « Истории актуальных проблем печати в Туркестане (1870-1924 гг.)» для студентов бакалавриата исторического направления. В данном пособии анализируется важность изучения истории туркестанской печати, а также то, что газеты «Бухара ахбори» и «Озод Бухара» являются источником изучения истории БНСР. В данном учебном пособии используются интерактивные методы-графические органайзеры для более эффективного освоения тем.

TAQRIZCHILAR

A.Pardayev - Qarshi davlat universiteti Jahon tarixi kafedrasi dosenti, tarix fanlari nomzodi.

M.Orziyev - Buxoro davlat universiteti Jahon tarixi kafedrasi katta o‘qituvchisi, tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

Ⓢ ISBN 978-9943-8426-1-8

Ⓢ Muhammad Poligraf - 2022

Ⓢ Duna poligraf xususiy korxonasi

Сканировано с CamScanner

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi mustaqillik yillarida zalvorli, asrlarga tatigulik taraqqiyot yo'lini bosib o'tdi. Respublikamizda amalga oshirilayotgan tub islohotlar va bunyodkorlik ishlari tariximizning barcha bosqichlari sahifalarini atroflicha o'rganish, to'plangan tajribani umumlashtirish va istiqbolli rivojlanish dasturiga aylantirish borasida qilingan ishlar ham e'tiborga loyiq.

Bugungi shiddatli kechayotgan jamiyatdagi o'zgarishlardan kelib chiqib, oliy ta'lim muassasalariga kirish uchun munosib nomzodlarni maqsadli tayyorlash tizimini takomillashtirish, o'quvchilarning tegishli mutaxassisliklar bo'yicha oliy ta'lim muassasalarida o'qishni davom ettirishlari uchun zarur va etarli bo'lgan, chuqurlashtirilgan nazariy va kasbiy tayyorgarligini ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning 2017 yil 26 sentyabrda qabul qilingan "Oliy ta'lim muassasalariga kirish uchun nomzodlarni maqsadli tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-3290 sonli qarori qabul qilindi. O'quv qo'llanma mazkur qarordagi ustuvor yo'nalishlar mazmunidan kelib chiqqan holda tuzilgan bo'lib, zamonaviy talablar asosida raqobatbardosh kadrlarining kasbiy kompetentligini oshirish maqsad qilindi.

Globallashuv jarayonlari kechayotgan, ommaviy axborot vositalarining roli oshib borayotgan hozirgi bosqichda murakkab va xilma-xil voqeliklarni teran tahlil qilib bilish, zamon bilan hamnafas va hamqadam yurishda davriy matbuotning roli beqiyos ekanligi isbot talab qilmaydi.

"To'rtinchi hokimiyat" deb nom olgan ommaviy axborot vositalari tarmog'ida davriy matbuot rolining beqiyosligi ushbu fanni o'rganishdagi dolzarblikni kuchaytiradi va davrtalablikni taqazo qiladi. Turkiston mintaqasida xorij matbuotining tarqalishi, Yevropa tillaridagi matbuotning vujudga kelishi, milliy matbuot shakllanishining tarixiy bosqichlari, turli matbuot organlari sahifalarida tarixiy jarayonlar va voqeliklar talqini masalalari, ularning o'z davrida va bugungi kun uchun ahamiyatli bo'lgan qirralari, matbuotchilik sohasida ko'p yillar davomida to'plangan tajriba masalalari o'quv qo'lanma mazmuniga singdirilgan.

Сканировано с CamScanner

MUNDARIJA

Kirish 3
1-MAVZU. "Turkistonda matbuot tarixining dolzarb muammolari" tanlov fanining maqsad va vazifalari, o'rganish ahamiyati va davrlashtirish muammolari 5
1.1. Turkiston matbuoti tarixini o'rganishning dolzarbligi, maqsad va vazifalari 5
1.2. Turkiston matbuoti tarixini davrlashtirish 6
1.3. Turkiston matbuoti tarixini yoritishga bag'ishlangan ayrim manba va adabiyotlarning qisqacha mazmuni va sharhi 8
2-MAVZU. Turkistonda ijtimoiy-siyosiy vaziyat va davriy matbuotning yuzaga kelishi 15
2.1. Chor Rossiyasi mustamlakachilarining iqtisodiy va madaniy siyosati 15
2.2. Rus mustamlakachiligi matbuoti va uning vazifalari 17
2.3. Turkistonda xususiy gazeta va jurnallarning vujudga kelishi 19
3-MAVZU. Turkistonda milliy matbuotning vujudga kelishi: tarixiy bosqichlar va o'ziga xoslik 24
3.1. Turkiston, Buxoro va Xorazmda vujudga kelgan jadidchilik harakati, uning o'ziga xos xususiyatlari 24
3.2. Turkistonda milliy matbuot yuzaga kelishining ijtimoiy zarurati va omillari 25
3.3. O'zbek milliy matbuotining atoqli namoyandalari 27
4-MAVZU. XIX asr oxiri – XX asr boshlarida Buxoroda Sharq matbuoti va dastlabki matbuot organlari faoliyati 32
4.1. Buxoro amirligining ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy ahvoli 32
4.2. Buxoroda mahalliy matbuot vujudga kelishining tarixiy omillari 36
4.3. Buxoro milliy matbuot rivojining yangi davri 41
5-MAVZU. Buxoro Xalq Sovet Respublikasi yillaridagi davriy matbuot 47
5.1. Buxoro amirligining ag'darilishi va BXSRning tuzilishi 47
5.2. "Buxoro axbori" gazetasining umumiy tavsifi va mazmuni 51

Сканировано с CamScanner

5.3.“Ozod Buxoro” gazetasiga tavsif va gazetaga mafkuraviy ta’sirning kuchayishi..........64

6-MAVZU. BXSR matbuotida iqtisodiy va ijtimoiy muammolar talqini..........76

6.1.“Buxoro axbori” va “Ozod Buxoro” gazetalari sahifalarida iqtisodiy ahvol..........76

6.2. BXSR davlat boshqaruvi va harbiy masalalar hamda ijtimoiy muammolarning gazetalarda talqin etilishi..........91

7-MAVZU. BXSRdagi maorif, madaniyat va tashqi aloqalar – davriy matbuot sahifalarida..........111

7.1. “Buxoro axbori” va “Ozod Buxoro” gazetalarida maorif va madaniyat masalalarining yoritilishi..........111

7.2. Matbuotda dunyo mamlakatlaridagi ijtimoiy-siyosiy muammolar talqini..........123

7.3. BXSR va xorijiy davlatlar o‘rtasidagi aloqalarning gazetalardagi bayoni..........128

Seminar mashg‘ulotlari bo‘yicha tavsiya etiladigan mavzu va rejalar..........148

..........151

Mustaqil ish bo‘yicha tavsiya etiladigan mavzular..........152

Testlar..........166

Glossariy..........169

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati..........176

Ilovalar..........

Сканировано с CamScanner

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

TURKISTONDA MATBUOT TARIXINING DOLZARB MUAMMOLARI

O'QUV QO'LLANMA

" MUHAMMAD POLIGRAF " nashriyoti
Litsenziya AI № 05, 15 dekabr 2022.
2022 yil 16 dekabr ga bosishga ruxsat etildi.
Bichimi 60x90, TIMES TAD garniturasi,
12-shartli bosma taboq.soni 100 nusxa.
Duna poligraf bosmaxonasida chop etildi.
Manzil: Buxoro shahar Mustaqillik ko`chasi 28 uy
E-mail: ya.duna2012@yandex.ru duna_poligraf@bk.ru

Ⓢ ISBN 978-9943-8426-1-8
Ⓢ Muhammad Poligraf - 2022
Ⓢ Duna poligraf xususiy korxonasi

Сканировано с CamScanner